

НАЦИОНАЛНА МУЗИКАЛНА АКАДЕМИЯ "ПРОФ. ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ"

ИНСТРУМЕНТАЛЕН ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА "СТРУННИ ИНСТРУМЕНТИ", СПЕЦИАЛНОСТ "ЦИГУЛКА"

РЕЦЕНЗИЯ

от

ПРОФ. Д-Р ВЕЛИКА ЦОНКОВА

Относно: ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

на МИЛЕНА ИВАНОВА ВЪЛЕВА

на тема:

ХАРАКТЕРНИ ОСОБЕНОСТИ В СТРОЕЖА НА ЦИГУЛКОВАТА ПАРТИЯ В НЯКОИ ПИЕСИ ЗА ЦИГУЛКА И ПИАНО НА ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ.

Проблеми на интерпретацията и практически указания за тяхното преодоляване.

За присъждане на образователната и научна степен "Доктор"

Милена Вълева е един от ярките представители на българската цигулкова школа. Цигуларката присъства активно в културния живот на страната ни, повече от три десетилетия, като изпълнител и педагог.

Завършва НУМСИ „Проф. П. Владигеров“ в Бургас в класа по цигулка на Людмила Иванова. Дипломира се в Национална музикална академия „Проф. П. Владигеров“ при проф. Дора Иванова. Специализира камерна музика при проф. Венцеслав Николов. Усъвършенства се в майсторските класове на професорите Ифра Нийман, Минчо Минчев, Сашко Гаврилов, Михаел Фришеншлагер.

Лауреат е на националните конкурси „Светослав Обретенов“ - Провадия, „Панчо Владигеров“ - Шумен, „Недялка Симеонова“ - Хасково и на международните „Музиката и земята“ - София и „Клостер Шьонтал“ Германия.

Концертира активно като камерен изпълнител и солист на симфонични оркестри у нас и в чужбина. Участва на фестивалите „Софийски музикални седмици“, „Мартенски музикални дни“, „Емил Чакъров“, „Нова българска музика“, „Скандинавска музика“, „АмБъл“ – фестивал за американска и българска музика, „Австрийски музикални седмици“ и „Unhorte music“- Berlin.

Инициатор е за създаването на камерен ансамбъл „Camerata Pontica“.

Богатият ѝ репертоар включва произведения от епохата на Барока до съвременността. Осъществява записи в БНР. Има издаден компакт диск с произведения на Панчо Владигеров.

Милена Вълева работи като старши преподавател по цигулка в НМУ „Л. Пипков“. Нейни ученици са носители на награди от многобройни конкурси. Успешно е реализирала проекти за камерни музикални програми към Община Бургас, НФ „Култура“, Австрийско посолство – София и „Нощ на музеите“ гр. Пловдив.

В периода 2018 – 2021г. е докторат в НМА "Проф. П. Владигеров" към катедра „Струнни инструменти“, със специалност "Цигулка" в класа на проф. Гинка Гичкова.

Милена Вълева посвещава своето изследване на малките форми за цигулка в творчеството на Панчо Владигеров - един от най-значимите личности в историята на българската култура, представител на Второто поколение български композитори, признат още приживе за "класик на българската музика", ярък изпълнител и педагог, виден общественик, носител на Менделсоновата и Хердеровата награди.

Целта на дисертационния труд на Милена Вълева е да осветли онези произведения за цигулка и пиано на П. Владигеров, които не се изпълняват много често, а достойно звучат до шедьоврите му като Рапсодия "Вардар" оп.16, "Хоро" и "Ръченица" оп.18 и "Песен" из Българска сюита оп. 21, а именно: Две пиеси, оп. 7, Четири пиеси, оп.12, „Бурлеска”, оп.14, „Концертно шими”, „Две български парафрази”, оп.18 и Две пиеси, оп.20.

Изборът на оригиналните пиеси представлява обекта на дисертацията. А целта е необходимостта от систематизация, популяризация, както и практическа насоченост за тяхното инструментално овладяване и интерпретиране, на базата на дългогодишния преподавателски и изпълнителски опит на докторантката. В изследването си М. Вълева използва емпиричен изследователски метод, както и сравнителен метод(анализ на различни нотни издания).

Дисертационният труд е с обем 140 страници и се състои от:

увод, осем глави, заключение с включени приносни моменти, списък с публикации и концертни програми по темата, библиография и 150 нотни примера.

В ГЛАВА I се разглеждат основни проблеми, свързани с изследването. Някои характерни особености на Владигеровия стил, задачи на интерпретацията, както и специфичните инструментални похвати и художествени изразни средства в пиесите за цигулка и пиано от П.Владигеров, оригинални и транскрипции.

М. Вълева изследва житейския и творчески път на П. Владигеров след завръщането му от Германия през 1932г. Анализира в дълбочина композиторския му стил в различните му творчески периоди, повлияни от творци и събития и обособени от широкия му спектър на търсения.

М. Вълева засяга основните елементи на интерпретацията и очертава план за учащите се, по който да изградят своята интерпретация. Използва вдъхновяващи цитати на колоси в музиката.

Разглежда детайлно инструменталните и художествени похвати, използвани в разглежданите творби и показани ясно, чрез конкретни нотни примери.

Систематизира по години и опуси оригиналните пиеси за цигулка и пиано, както и транскрипциите, които са били творческо предизвикателство за композитора.

ГЛАВА II е с насоченост към характерните особености в строежа на цигулковата партия в Две импровизации , оп. 7- "Поема" и "В народен тон". М. Вълева дава интерпретационни и практически указания за тяхното изпълнение, като детайлно описва проблемите и за двете ръце.

В ГЛАВА III се разглеждат типичните инструментални и художествени особености в четири пиеси, оп.12.-"Илюзия", "Интермецо", "Северен романс" и "Романтичен валс". Цикълът е посветен на Проф. Никола Абаджиев- цигулар и педагог, баща на гениалния Васко Абаджиев. В този период П. Владигеров пише музика за театрални постановки и това се усеща в пиесите оп.12- програмност, лиричен стил, импресионистична образност и колоритност, философски разсъждения повлияни от Стриндберг. Музикално-структурният анализ е подкрепен и с инструментален.

ГЛАВА IV представлява анализ на формата и детайлно разглеждане на цигулковите аспекти в „Бурлеска”, оп.14. Изградена изцяло върху българския фолклор. Пиесата е изключително мащабна, богата и изпъстрена с елементи от техниката и на двете ръце, и е своеобразно предизвикателство за всеки цигулар.

ГЛАВА V е посветена на емблематичната Рапсодия „Вардар“, оп.16. Пиеса с най-много транскрипции. М. Вълева прави респектиращо подробен структурен и инструментален анализ, обхващащ подробности от най-значимото до най-малкия детайл, и в двете партии. Изследване, съчетаващо познания за история, изкуство, фолклор, елементите на музиката и спецификите на инструменталния образ. Материал, който би бил много полезен за всеки млад цигулар.

В ГЛАВА VI се разглеждат цигулковите и художествените особености в „Концертно шими”. Произведение писано през 1924г., като "отмора" между оп. 17 и музиката към Шекспировата комедия "Венецианският търговец". М. Вълева описва характерните черти на танца Шими, богатия и предизвикателен ритмически рисунък в пиесата, в съчетание с мелодичното и хармоническо развитие, цитати от румънския и унгарския фолклор, специфики за двата инструмента и насоки.

ГЛАВА VII е изследване на „Две български парафрази”, оп.18. - "Хоро" и "Ръченица", завършени през 1925г. Това са две монументални произведения, които са посветени на Саша Попов и се изпълняват, както с пиано, така и с оркестър. Притежават сложна композиционна структура, която подробно е анализирана от М. Вълева. Ясно описани дялове, изпъстрени с много теми- оригинални и взаимствани от фолклора. Детайлното разглеждане на авторовите бележки, термини, разбирането на сложния и неподражаем хармоничен език на композитора, богатия му ритмически рисунък и колоритна динамическа карта, тълкуването на всяка инструментална подробност и практически насоки за изпълнение, внасят висока стойност в дисертацията.

ГЛАВА VIII представлява анализ от цигулкова гледна точка на две пиеси, оп. 20- "Романс" и "Ориентал". Макар и самостоятелни, двете пиеси са откъси от театрална музика към „Юарец и Максимилиан“ от Франц Верфел. Посветени са на Макс Розен и са изпълнени от цигуларя в Карнеги хол. Тук, М. Вълева разглежда художествените и инструментални фактори на базата на жанровата специфика. Конспективно набелязва важните задачи за двете ръце при заучаването и изпълнението на пиесите.

Дисертационният труд на Милена Вълева носи огромен принос, тъй като е уникален по рода си и представлява едно много задълбочено и респектиращо изследване на композиционните похвати на П. Владигеров, всеобхватно анализиране на инструментално-изпълнителските предизвикателства пред всеки цигулар, които изпъстрят посочените като обект на изследване произведения. Приложени са детайлни насоки при разучаването и изпълнението на пиесите, които са безспорни, защото са доказани от дългогодишния успешен изпълнителски и преподавателски опит на цигуларката.

На базата на този опит, М. Вълева е написала и публикувала две статии:

1. "Цигулковата техника и специфичните инструментални похвати и високохудожествени изразни средства в пиесите за цигулка и пиано от Панчо Владигеров." Публикувана в АЛМАНАХ, годишното научно издание на НМА, Година 11-12 (2020)
2. "Панчо Владигеров - Две импровизации оп.7. Характерни особености в строежа на цигулковата партия. Проблеми на интерпретацията и кратки практически указания за тяхното преодоляване." Публикувана в сборник с доклади на участниците в Осмата научна сесия „Докторантски четения“ 2020.

Този труд има още една много съществена приносна страна, а именно четирите рецитални програми с произведения по темата, които М. Вълева изпълнява неколкостранно на концерти в София, Пловдив, Бургас и Шумен, като изпълненията ѝ са документирани и качени в Интернет.

Имах удоволствието да се запозная и да работя по този впечатляващ по същността си дисертационен труд, и с убеждение предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен "Доктор" на Милена Иванова Вълева.

Проф. д-р Велика Цонкова

София, м. Юни 2023г.